

POMOČ SRBIJI IN BIH OB POPLAVAH LETA 2014

ASSISTANCE RENDERED TO SERBIA AND BOSNIA AND HERZEGOVINA DURING 2014 FLOODS

UDK 614.8:566.166(497.11+497.6)"2014"

Domen Torkar

mag., Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova c. 61, Ljubljana, domen.torkar@urszr.si

Milena Dobnik Jeraj

mag., Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova c. 61, Ljubljana, milena.dobnik.jeraj@urszr.si

Luka Duh

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova c. 61, Ljubljana, luka.duh@urszr.si

Janez Melanšek

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Vojkova c. 61, Ljubljana, janez.melansek@urszr.si

Alan Matijević

Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje, Izpostava Slovenj Gradec, Pohorska 2, Slovenj Gradec, alan.matijevic@urszr.si

Povzetek

Območja Srbije, Bosne in Hercegovine ter Hrvaške so maja leta 2014 prizadele katastrofalne poplave, kakršnih v zgodovini še ni bilo. Te izredne razmere so v celotni regiji dodobra preizkusile pripravljenost nacionalnih sistemov zaščite in reševanja, hkrati pa sta Srbija in BiH za najnujnejše reševanje ljudi, živali in premoženja zaprosili tudi sosednje države in mednarodno skupnost. Slovenija je bila med prvimi državami, ki so ponudile pomoč. Od 17. do 31. maja je na poplavljenih območjih v Srbiji ter Bosni in Hercegovini pomagalo več kot 260 pripadnikov slovenskih sil za zaščito, reševanje in pomoč, kar je doslej naša največja reševalna intervencija v tujini. Slovenija je zagotovila tudi obsežno humanitarno pomoč. Skupaj je pomoč prizadetima državama ponudilo kar 22 držav.

Abstract

In May 2014, parts of Serbia, Bosnia and Herzegovina and Croatia were hit by catastrophic floods never seen before in history. The emergency situation put the preparedness of the national rescue and protection systems of the entire region under severe test and at the same forced Serbia and Bosnia and Herzegovina to request assistance from the neighbouring countries and the international community to rescue people, animals and property. Slovenia was among the first countries to offer help. From 17 to 31 May more than 260 members of the Slovenian protection, rescue and relief forces provided help in the flooded areas of Serbia and Bosnia and Herzegovina, which represents the largest Slovenian rescue operation ever conducted abroad. In addition, Slovenia provided substantial humanitarian aid. Altogether as many as 22 countries offered help to both affected countries.

Uvod

Območje Srbije, Bosne in Hercegovine (BiH) ter delov Hrvaške so maja leta 2014 prizadele katastrofalne poplave, kakršnih ne pomnijo. V že tako mokri pomladi 2014 in obsežnih padavinah v začetku maja je od 13. do 18. maja ciklon, imenovan Yvette ali Tamara, na območja vzhodne BiH, zahodne in osrednje Srbije ter jugovzhodne Hrvaške prinesel rekordne padavine, ki so v regiji povzročile naglo povečanje vodotokov do maksimalnih zgodovinskih vodostajev. Po podatkih Državne hidrometeorološke službe Srbije je v obdobju med 12. in 18. majem v delih

zahodne Srbije padlo več kot 200 mm dežja na kvadratni meter, ponekod ga je v enem dnevu padlo celo 100 mm.

Izjemna količina padavin je povzročila poplave, s kakršnimi se regija še ni soočala. 14. in 15. maja so v Bosni in Hercegovini bregove prestopile reke Sava, Sana, Vrbas, Bosna, Drina in Una s pritoki, v Srbiji Sava in njeni desni pritoki Kolubara, Drina, Mlava ter Zahodna in Velika Morava, v Vukovarsko-sremski županiji v Republiki Hrvaški pa reka Sava. Prizadeti so se ob obsežnih poplavah spopadali še s številnimi hudourniki, zemeljskimi plazovi in erozijo zemljišča.

Posledice poplav

Posledice poplav so bile zelo obsežne. Skupaj je bilo v regiji zaradi poplav ogroženih kar 22.000 km² površin. V **Srbiji** je bilo po poročilu pisarne OZN skupaj prizadetih kar 1,6 milijona ljudi, 51 je bilo smrtnih žrtev, od katerih se jih je 23 utopilo. Okoli 32.000 ljudi je bilo evakuiranih z njihovih domov. Največ razseljenih oseb je našlo začasno zatočišče pri svojih sorodnikih, približno 5000 ljudi pa je poiskalo zatočišča, ki so jih zagotovile oblasti ter srbski Rdeči križ. 15. maja je Vlada Republike Srbije razglasila izredno stanje na območju vse države. Največ škode in žrtev v Srbiji je povzročila reka Kolubara, ki se pri Obrenovcu steka v Savo, narasla je kar za sedem metrov in poplavlila 90 odstotkov mesta.

V **Bosni in Hercegovini** je bilo prizadetih več kot milijon ljudi, od tega jih je 25 umrlo, 90.000 pa je bilo evakuiranih. Po podatkih Rdečega križa je bilo zaradi poplav ali zemeljskih plazov ogroženih kar 75.000 stanovanjskih objektov, od tega je bilo 25.000 močno poškodovanih oziroma porušeni. Najhuje so bili prizadeti kraji Orešje, Šamac, Odžak, Brčko, Maglaj, Dobo, Derventa, Tuzla, Prijedor, Zenica in Bijeljina. Vlada Federacije Bosne in Hercegovine je 15. maja razglasila izredne razmere, dva dni pozneje pa tudi Vlada Republike Srbije.

Na **Hrvaškem** so 20. maja v Vukovarsko-sremski županiji razglasili izredne razmere prvič po letu 1991. Ob poplavih sta bili dve smrtni žrtvi, 13.000 ljudi so evakuirali, 4421 objektov je bilo poplavljenih. Na prizadeto območje so prese-

Slika 1: Priprave enote CZ RS v Državnem logističnem središču URSZR pred odhodom na intervencijo v Srbijo. Priprav se je udeležil tudi ambasador Republike Srbije v Sloveniji Aleksandar Radovanović. (foto: D. Špiljak)

Figure 1: Preparations of the Republic of Slovenia's Civil Protection (CZ RS) Unit at the National Logistic Centre of the Administration of the Republic of Slovenia for Civil Protection and Disaster Relief (URSZR) before its deployment to Serbia. Preparations were also attended by Aleksandar Radovanović, Ambassador of the Republic of Serbia in Slovenia. (photo: D. Špiljak)

Slika 2: Enota CZ RS je ob prehodu srbske državne meje pričakala oseba za zvezo, ki je vodila enoto do termoelektrarne v Obrenovcu. (foto: D. Špiljak)

Figure 2: At the Serbian national border crossing, the CZ RS Unit was met by the liaison officer, who escorted the Unit to the Obrenovac thermal power plant. (photo: D. Špiljak)

Slika 3: Enota CZ RS z visoko zmogljivo črpalko DIA AVS v termoelektrarni v Obrenovcu (foto: D. Špiljak)

Figure 3: CZ RS Unit with a high-capacity DIA AVS pump at the Obrenovac thermal power plant. (photo: D. Špiljak)

Slika 4: Visoko zmogljiva črpalka DIA AVS je bila nameščena tudi v termoelektrarni. (foto: D. Špiljak)

Figure 4: A high-capacity DIA AVS pump was installed also in the thermal power plant. (photo: D. Špiljak)

Reševalna pomoč			
Reševalna enota	Lokacija, datum	Število oseb in opreme	Opravljenе naloge
enota CZ za reševanje na vodi in iz vode	Prijedor, Odžak 17.–24. 5. 2014	27 pripadnikov CZ, 10 vozil, dva motorna čolna, pomožni čoln za reševanje	prepeljanih skupno 120 oseb, oskrbljenih 400 hiš (s hrano, vodo in zdravili), prepeljani in predani v nadaljnjo oskrbo kadavri živali (prašičev, govedu, ovac, divjih živali, večje število kokoši), rešenih nekaj živih živali
helikopter Slovenske vojske Bell 412	BiH, 16.–23. 5. 2014	10 članov posadke	reševanje in prevoz ljudi, prevoz hrane in zdravil: prepeljanih 334 oseb in 11 ton tovora.
helikopter Policije AB 212	BiH, 17.–21. 5. 2014	8 članov posadke	reševanje in prevoz ljudi, prevoz hrane, vode in zdravil: evakuirali ali prepeljali 109 ljudi, prepeljali 7825 kg tovora
Ocenjevanje posledic poplav – sodelovanje slovenskega strokovnjaka v mednarodni skupini			
strokovnjak za urejanje voda	BiH, 28. 5.–14. 6. 2014	strokovnjak za urejanje voda, pripadnik CZ, član ekipe EU v mednarodni skupini za oceno posledic poplav	ocenjevanje posledic poplav – za področje urejanja voda, priprava končnega poročila in predlogov za dolgoročno sanacijo kot podlaga za donatorsko konferenco julija 2015
Psihosocialna pomoč			
strokovnjaka za psihološko pomoč	BiH, Neum, 7.–12. 7. 2014	dva psihologa, pripadnika Civilne zaščite RS	strokovna pomoč pri usposabljanju – predavanja in supervizije na seminarju za 100 socialnih delavcev BiH, ki so nato pomagali prebivalcem po travmatski izkušnji poplav
Stalna točka za stike v URSZR za podporo enotam v tujini in usklajevanje pomoči			
	Ljubljana, 15. 5.–4. 7. 2014	15 uslužbencev URSZR	usklajevanje pomoči, napotitve – rotacije slovenskih enot, poročila, obveščanje javnosti, stiki z diplomatskimi predstavništvi, Centrom za usklajevanje nujnega odziva idr.
Medobčinska reševalna pomoč			
Pošiljatelj	Lokacija, datum	Vrsta pomoči	
Mestna občina Celje	Doboj, 20.–24. 5. 2014	pomoč pobrateni občini: 17 gasilcev z dvema voziloma, črpalko visoke zmogljivosti ter drugo opremo	
Občina Škofja Loka	Občina Bijeljina, 26.–30. 5. 2014	pomoč 18 gasilcev s petimi vozili, tremi črpalkami ter drugo opremo	
Mestna občina Ljubljana	Bjeljina, 28. 5.–1. 6. 2014	pomoč 58 ljudi z opremo: pet muljnih črpalk, 15 potopnih črpalk, hidravlična črpalka in štiri gasilske črpalke za pranje ter vozila VO-KA za črpanje fekalij	
Preglednica 1: Pregled reševalne in druge pomoči Slovenije Bosni in Hercegovini ob poplavah leta 2014			
Table 1: Overview of rescue and other forms of assistance rendered to Bosnia and Herzegovina by Slovenia during 2014 floods			

lili celoten državni štab zaščite in reševanja ter del sistema državnega logističnega centra. Naloge državnega štaba oziroma operativno-komunikacijskega centra, nastanjenega v okolici mesta Županja, so bile: evakuacija ljudi in živali, usklajevanje logističnih potreb, prečrpavanje vode, čiščenje in dezinfekcija objektov, urejanječasne nastanitve ter psihološka pomoč prizadetim prebivalcem. Širšega zaprosila za mednarodno pomoč niso izdali, dvostransko pa so Slovenijo zaprosili za protipoplavne vreče.

Viri sicer različno opisujejo obseg in posledice poplav v BiH, Hrvaški in Srbiji, kljub temu pa lahko ugotovimo, da

so se vse tri države spopadle z eno najhujših naravnih nesreč v sodobni zgodovini. Nesreča je ogrozila več kot 2,5 milijona ljudi, kar je okoli 27 odstotkov prebivalcev BiH ter 22 odstotkov prebivalcev Srbije. Skupaj je zaradi posledic poplav v vseh treh državah umrlo najmanj 78 ljudi.

Mednarodna pomoč

Vse tri prizadete države so v prvi fazi aktivirale vse razpoložljive sile za zaščito in reševanje ljudi, živali in

premoženja ter organe za usklajevanje nujnih ukrepov zaščite in reševanja. Za izvedbo nujnih ukrepov ter vključitev vseh reševalnih enot in drugih dejavnikov so v vseh treh državah oblasti razglasile izredno stanje. Srbska vlada je razglasila izredno stanje 15. maja na celotnem območju Srbije. V BiH je 15. maja izredne razmere razglasila Vlada Federacije BiH na svojem območju, 17. maja pa na območju Republike Srbske tudi Vlada Republike Srbske. Vlada Republike Hrvaške je 20. maja razglasila stanje katastrofe na območju Vukovarsko-sremske županije. V vseh državah so bili aktivirani celotni nacionalni sistemi zaščite in reševanja, vključeni so bili najvišji predstavniki izvršne oblasti, veliko število nevladnih organizacij in drugi.

Ker države niso imele dovolj svojih zmogljivosti za prečrpavanje večjih količin vode, ekip za reševanje na vodi in iz vode, primanjkovalo je tudi osnovnih življenjskih potrebščin za prizadete prebivalce, sta Republika Srbija ter Bosna in Hercegovina 15. maja v popoldanskih urah zaprosili za mednarodno pomoč, tako dvostransko kot tudi prek mednarodnih mehanizmov za usklajevanje mednarodne reševalne pomoči

v okviru EU, Nata in OZN. Zaprosilo so prek Centra za usklajevanje nujnega odziva (Emergency response coordination centre – ERCC) naslovili na mehanizem EU za civilno zaščito, na Evroatlantski center za usklajevanje pomoči ob nesrečah (Euroatlantic Disaster Response Coordination Centre – EADRCC pri Natu) ter na Urad OZN za usklajevanje humanitarnih zadev (Office for coordination of humanitarian affairs – OCHA). Zaprosilo BiH je vključevalo enote za reševanje na vodi in čolne, visoko zmogljive črpalke za vodo ter različno opremo za reševalce (muljne črpalke, dežne plašče, škornje, električne generatorje in protiplovne vreče, spalne vreče, razvlaževalce, prenosne kuhinje ter sanitarne in higienske pripomočke). Srbija je zaprosila za pomoč pri reševanju na vodi s čolni in za visoko zmogljive črpalke. Obe državi sta sprejemali tudi humanitarno pomoč v obliki najnujnejših življenjskih potrebščin, oblek in hrane.

Mehanizem Evropske unije za civilno zaščito je bil skladno s postopki aktiviran ob prejemu zaprosila in je prošnjo BiH in Srbije nemudoma razposlal vsem državam, sodelujočim v mehanizmu. Prek mehanizma in dvostransko

Slika 5: Evakuacija ljudi v Obrenovcu (foto: J. Melanšek)
Figure 5: Evacuation of people in Obrenovac (photo: J. Melanšek)

Slika 6: Tri visoko zmogljive črpalke DIA AVS so sodelovale pri prečrpavanju vode v mestu Obrenovac. (foto: J. Melanšek)
Figure 6: Three high-capacity DIA AVS pumps were used for water pumping in the town of Obrenovac. (photo: J. Melanšek)

Slika 7: Obrenovac po poplavi (foto: J. Melanšek)
Figure 7: Obrenovac after the flood (photo: J. Melanšek)

Slika 8: Srbske gasilske enote prečrpavajo vodo prek nasipa reke Kolubare. (foto: E. Pogačar)
Figure 8: Serbian fire units pumping the water over the Kolubara river dike. (photo: E. Pogačar)

je bilo v Srbijo in BiH napotenih več kot 40 enot iz 22 držav ter v vsako državo tudi ekipa strokovnjakov EU za oceno stanja in usklajevanje mednarodne pomoči (EU Civil protection team).

V Srbijo so bile napotene enote z reševalnimi čolni in črpalniki ter helikopterji iz 14 držav. Na pomoč je prišlo 22 enot s 563 člani iz Avstrije, Belorusije, Bolgarije, Hrvaške, Češke, Črne gore, Danske, Francije, Madžarske, Makedonije, Nemčije, Romunije, Ruske federacije in Slovenije. Dodatno je humanitarno pomoč v materialnih sredstvih ponudilo še osem držav.

V BiH je prispela pomoč v obliki reševalnih enot ter druge nujne pomoči (električni generatorji, šotori, odeje, protipoplavne vreče) prav tako iz 22 držav. Reševalne enote so prispale iz Avstrije, Belgije, Bolgarije, Češke, Estonije, Nemčije, Madžarske, Latvije, Litve, Luksemburga, Poljske, Romunije, Slovaške, Švedske, Velike Britanije in Slovenije.

Ob tako široki mednarodni pomoči, največji doslej v Evropi, sta BiH in Srbija kot državi prejemnici pomoči začeli izvajanje tako imenovanih postopkov podpore države gosti-

teljice (Host nation support – HNS). Ti postopki predvidevajo različne aktivnosti države, ki zaprosi za mednarodno pomoč, da lahko ustrezno nadzoruje, usklajuje, podpira ter zagotovi dodatno logistično podporo mednarodnim reševalnim enotam, da so te kar najhitreje in učinkovito zmožne opravljati svoje temeljne naloge, to je pomagati ogroženim prebivalcem. Ti postopki vključujejo pripravo mednarodnega zaprosila, ki mora biti dovolj podrobno in operativno, ureditev postopkov ob prehodu meje, zagotovitev logistične podpore tujim reševalnim enotam, predvsem njihovo nastanitev, zagotovitev prehrane, goriva ipd. Država prejemnica pomoči mora poskrbeti tudi za nadzor in usklajevanje mednarodne pomoči. Postopki HNS določajo tudi aktivnosti držav, ki ponudijo mednarodno pomoč, ter držav, ki jih konvoji pomoči prevozijo v tranzitu, kar je zadevalo tudi Slovenijo. Kot tranzitna država je bila Slovenija pravočasno obveščena o vseh reševalnih enotah in konvojih pomoči, ki so prečkali naše ozemlje na poti v BiH in Srbijo, da jim je lahko zagotovila oprostitev plačila cestnine ter drugo logistično pomoč, če so jo potrebovali.

Pomoč Slovenije

Slovenija oziroma Uprava za zaščito in reševanje je bila sproti obveščena o dogodkih v regiji. Prva obvestila o obsegu nesreče in možnosti zaprosil za mednarodno pomoč so prispela na dvostranski ravni na podlagi dobrega sodelovanja z obema državama.

Uradno zaprosilo za mednarodno pomoč je bilo objavljeno prek mehanizma EU za civilno zaščito 15. maja pozno popoldne. Takojšnji odziv evropskih držav, ki so ponudile svojo pomoč, je nakazoval, da gre za do zdaj največjo mednarodno reševalno intervencijo v Evropi. Na podlagi predhodnih informacij je bil na URSZR že pripravljen predlog odločitve Vlade RS za napotitev slovenskih reševalnih enot v obe državi.

Postopek napotitve reševalnih enot na mednarodno reševalno intervencijo predpisuje Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami¹. Odločitev o pomoči sprejme Vlada RS na predlog poveljnika Civilne zaščite Republike Slovenije oziroma ministra, če gre za izpolnjevanje mednarodnih obveznosti države. Podrobneje postopek napotitve in neposrednih priprav pred odhodom določata Načrt obveščanja in aktiviranja državnih enot, služb in organov civilne zaščite ter Priročnik za delovanje državne enote za iskanje in reševanje v urbanih okoljih (Medium Urban Search and Rescue – MUSAR)².

Slika 9: Enota CZ RS na delovišču v bližini mesta Obrenovac (foto: Z. Močnik)

Figure 9: CZ RS Unit at the worksite in the vicinity of the town of Obrenovac (photo: Z. Močnik)

Slika 10: Ko so reševalci na varno spravili ljudi, so na vrsto prišli tudi hišni ljubljenci. (foto: Bobo)

Figure 10: Once the people were taken care of by the rescue personnel, it was the time for the pets. (photo: Bobo)

¹ Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo in 97/10, člen 86 a.

² Priročnik je sicer pripravljen za enoto MUSAR, ki je uvrščena v podatkovno bazo CECIS mehanizma EU za civilno zaščito kot potencialna slovenska pomoč in mora v priročniku predpisati vse postopke pred napotitvijo, med mednarodno reševalno intervencijo ter po njenem koncu.

Vlada RS je o napolitvi pomoči odločala štirikrat in sprejela te sklepe:

- sklep o napolitvi enote za prečrpavanje v Srbijo z dne 15. 5. 2014;
- sklep o napolitvi helikopterja Slovenske vojske in Policije v BiH, enote za reševanje na vodi in iz vode v BiH in Srbijo z dne 16. 5. 2014;
- sklep o napolitvi dodatne enote za prečrpavanje v Srbijo in za prevoz humanitarne pomoči v Srbijo ter Bosno in Hercegovino s tovornjaki Slovenske vojske z dne 20. 5. 2014;
- sklep o napolitvi slovenskega strokovnjaka v mednarodno skupino strokovnjakov za ocenjevanje posledic poplav v Bosno in Hercegovino ter pripravo poročila za sanacijo z dne 26. 5. 2014.

Pomoč Republiki Srbiji

V Srbijo sta bili kot slovenska pomoč napoteni dve enoti civilne zaščite, in sicer za prečrpavanje vode in za reševanje na vodi. Tako je v obdobju od 16. do 31. maja 2014 v Srbiji delovalo 96 pripadnikov civilne zaščite s tremi zelo zmogljivimi črpalkami, štirimi čolni in 29 vozili. Enota za prečrpavanje vode je delovala v Termoelektrarni Nikole Tesle in v okolici Obrenovca, enota za reševanje na vodi pa na območju krajev Kupinovo in Morović, ko je tam grozil poplavni val. Pri prevozu oseb in tovora je pomagal tudi helikopter Slovenske vojske (pregled celotne pomoči Srbiji je v preglednici 1).

Prva slovenska enota civilne zaščite, ki je bila 16. maja zgodaj zjutraj napotena na prizadeto območje Republike Srbije, je bila enota večjih zmogljivosti za prečrpavanje vode, sestavljena iz 19 članov (3 v vodstvu, 16 članov) in 11 vozil. V enoti sta bili dve visoko zmogljivi črpalke, ki ju ima civilna zaščita oziroma Uprava RS za zaščito in reševanje v svojih regijah v sodelovanju z gasilci, ki jih upravljajo. Ob prihodu na območje nesreče v Srbiji je bila enota takoj napotena na delovišče ob Termoelektrarni Nikole Tesle v Obrenovcu. Dostop do termoelektrarne je bil poplavljen in gladina vode je še vedno naraščala. Odlo-

čitev za nadaljevanje poti je zahtevala veliko odgovornost vodstva enote in načrtovanje možnosti hitre evakuacije je bilo nujno.

Termoelektrarna Nikole Tesle (TENT) v bližini Obrenovca je največja elektrarna v Srbiji, bloka A in B skupaj proizvedeta skoraj 50 odstotkov električne energije v Srbiji. Voda je že zalila kletne prostore in nekatere dele elektrarne, grozilo je poplavljanje parne turbine, ki z vrtenjem toplotno energijo pare pretvori v mehansko, ter električnega generatorja, ki mehansko energijo turbine pretvori v električno. Uničenje najvitalnejših delov bi povzročilo nepopravljivo sekundarno katastrofo v Srbiji, zato dvomov o nujnosti reševanja ključne infrastrukture ni bilo. Slovenska enota civilne zaščite in njene nadaljnje menjave so prečrpavale vodo šest dni, nato pa se je enota preselila v Obrenovac, ki je bil kljub mednarodni pomoči še vedno pod vodo. Uspešno opravljena naloga slovenske enote pri ubranitvi elektrarne je bila večkrat izpostavljena, predvsem ker TENT nima podobnih črpalk.

Skupaj je enota za prečrpavanje vode na vseh deloviščih v Srbiji od 16. do 31. maja prečrpala 443.800 m³ vode, s črpalkami je bilo opravljenih 630 delovnih ur.

17. maja je bil v Srbijo napoten drugi kontingent slovenske pomoči. Enota za reševanje na vodi je bila napotena v Srem na vzhod Srbije, kjer je še naprej ostajala grožnja porušitve protipoplavnih nasipov. Neposrednih aktivnosti ni bilo, člani enote so z lokalnimi prebivalci spremljali razmere na nasipih, potrebna je bila le stalna pripravljenost.

Helikopter Slovenske vojske s sedmimi člani posadke je med 17. in 22. majem prepeljal 3000 kg tovora ter pomagal pri evakuaciji in prevozu 26 oseb.

Pomoč Bosni in Hercegovini

Bosni in Hercegovini je Slovenija pomagala z enoto za reševanje na vodi, skupno je v tej prizadeti državi od 17. do

Slika 11: Odstranjevanje kadavrov v okolici Odžaka
(foto: arhiv URSZR)

Figure 11: Removal of animal cadavers around Odžak
(photo: URSZR archives)

Slika 12: Premik na novo lokacijo v okolici Prijedorja
(foto: arhiv URSZR)

Figure 12: Transfer to a new location around Prijedor
(photo: URSZR archives)

Reševalna pomoč			
Reševalna enota	Lokacija, datum	Število oseb in opreme	Opravljenе naloge
enota CZ za prečrpavanje vode z visoko zmogljivimi črpalkami	Obrenovac, TE Nikole Tesle, Obrenovac, mesto 16.–31. 5. 2014	50 oseb, tri visoko zmogljive črpalke	skupno na vseh deloviščih prečrpanih 443.800 m ³ vode in opravljenih 630 delovnih ur z muljnimi črpalkami: TE Nikole Tesle (do 23. maja): prečrpanih 154.000 m ³ v 265 urah delovanja črpalk, mesto Obrenovac (dve deloviščji): prečrpanih 289.800 m ³ v 365 urah delovanja črpalk
enota CZ za reševanje na vodi in iz vode	Kupinovo, Morović 17.–23. 5. 2014	46 oseb, štiri motorni čolni	reševanje in prevoz ljudi, prevoz hrane in zdravil
pomoč s helikopterjem Slovenske vojske AS 523	Srbija, 17. 5.–22. 5. 2014	sedem članov posadke	reševanje in prevoz ljudi, prevoz hrane, vode in zdravil: evakuiranih 14 oseb in prepeljanih 12 novinarjev ter 3000 kg tovora
Medobčinska reševalna pomoč			
Pošiljatelj	Lokacija, datum	Vrsta pomoči	
Občina Radovljica	Svilajnac, 23. 5.–27. 5. 2014	pomoč pobrateni občini: 13 gasilcev s štirimi vozili, 12 črpalkami, električnimi generatorji ter drugo opremo	
TE Trbovlje	TE Nikole Tesle Obrenovac 20. 5.–22. 5. 2014	stanovska pomoč TE Nikole Tesle Obrenovac, pet oseb, vozilo, dve črpalke	
Preglednica 2: Pregled reševalne pomoči Slovenije Srbiji ob poplavih leta 2014			
Table 2: Overview of rescue assistance rendered to Serbia by Slovenia during 2014 floods			

Slika 13: Prevoz humanitarne pomoči v BiH je opravila Slovenska vojska. (foto: B. Toič)

Figure 13: Transport of humanitarian aid to Bosnia and Herzegovina was provided by the Slovenian Armed Forces. (photo: B. Toič)

24. maja 2014 delovalo 27 pripadnikov civilne zaščite z desetimi vozili ter dvema motornima in enim reševalnim čolnom. Pomagala sta tudi helikopter Slovenske vojske z 10-člansko posadko in helikopter Policije z 8-člansko posadko (pregled celotne pomoči BiH je v preglednici 2).

Enota civilne zaščite za reševanje na vodi in iz vode je bila v BiH napotena 17. maja. Delovala je v Prijedorju in okolici Odžaka. Mesto Prijedor sta poplavila reka Sana, ki je poplavlja ob celotnem svojem toku med Prijedorom in Bosanskim Novim, ter njen pritok Gomjenica. Čolni so v mestu in njegovi bližnji okolici opravljali predvsem prevoz hrane, vode in drugih nujnih potrebščin, preva-

Slika 14: Pomoč enote Mestne občine Ljubljana v občini Bijeljina od 28. 5. do 1. 6. 2014. Enota je bila popolnoma samooskrbna, nastanjena v naselju Dvorovi. (foto: M. Šušteršič)

Figure 14: Assistance rendered by the Ljubljana City Municipality unit to the Bijeljina Municipality from 28 May to 1 June 2014. The unit was entirely self-sufficient and was located in the town of Dvorovi. (photo: M. Šušteršič)

žali in evakuirali so tudi ljudi s poplavljenih in tako nedostopnih območij. Enota je z motornimi čolni opravila tudi izvidovanje vzdolž reke Sane do mesta Bosanski Novi, s čimer je lokalni civilni zaščiti pomagala pri oceni najbolj ogroženih območij. Po koncu aktivnosti v Prijedorju se je slovenska enota s čolni premaknila v mesto Odžak. Tu sta reki Sava in Bosna poplavlili okoliške vasi, pod vodo je bilo veliko farm z več tisoč glavami živine. Aktivnosti enote so bile tako osredotočene na iskanje in prevoz kadavrov, ki so pomenili grožnjo za zdravje okoliškega

Slika 15:
Srečanje in analiza dela reševalnih enot, ki so sodelovale na intervenciji v Srbiji in BiH, v ICZR na Igu (foto: J. Oražem)

Figure 15:
The meeting of rescue units and analysis of their work performed during the operation in Serbia and Bosnia and Herzegovina at URSZR Training Centre at Ig (photo: J. Oražem)

prebivalstva. S čolni je bilo na obeh lokacijah prepeljanih skupno 120 oseb, oskrbljenih 400 hiš (s hrano, vodo in zdravili), rešenih, prepeljanih in predanih v nadaljnjo oskrbo vsaj 10 živih živali ter odstranjenih več kot 100 kadavrov živali, ki so jih predali pristojnim osebam.

V misiji helikopterskega reševanja in humanitarne pomoči je helikopter Slovenske vojske v BiH omogočil prevoz 334 oseb in 11 ton tovora, predvsem hrane in zdravil. Helikopter Policije pa je pomagal pri evakuaciji in prepeljal 109 ljudi in skoraj osem ton tovora.

Podpora slovenskim reševalnim enotam

Sestava slovenskih enot civilne zaščite je poleg operativnih reševalnih ekip vključevala še vodstveno strukturo, logistični del ter zdravstveno ekipo. Prisotnost zdravnika oziroma zdravstvenika v enoti je bila nujna, predvsem zaradi velike možnosti zastrupitve in poškodb pri delu. Logistični del enote je bil namenjen oskrbi enot z gorivom, hrano, dezinfekcijskimi sredstvi ipd. Za nemoteno komunikacijo enot v Srbiji je bila dodatno napotena še ekipa za informacijsko-komunikacijsko podporo z vozilom iz državne enote za zveze. Za postavitve repetitorja je bilo skladno z mednarodnimi standardi treba zaprositi pristojno nacionalno agencijo za telekomunikacije.

Vodstva slovenskih enot so vsak dan pripravljala operativna poročila o delu in načrtih enot za naslednje dni. Na terenu so bili redni stiki z nacionalnim štabom v Beogradu in lokalnimi ter kantonalnimi štabi in odgovornimi v BiH ter z enotami EU za usklajevanje mednarodne pomoči. Neprecenljivo je bilo sodelovanje vodstva enot s slovenskimi veleposlaniki in drugim osebjem slovenskih veleposlaništev v Srbiji in BiH, ki so skrbeli za dodatno pomoč in informacije pri načrtovanju in izvedbi učinkovite ter varne intervencije.

Obe državi sta zagotovili zelo učinkovito podporo države gostiteljice. Slovenske enote so nastanili v hotelih, hkrati

pa so lokalni štabi zaščite in reševanja imenovali tudi častnike za povezavo, ki so skrbeli, da je delo potekalo nemoteno in so bile vse težave rešene v najkrajšem mogočem času, s čimer so slovenskim enotam omogočili učinkovito posredovanje pomoči.

Med intervencijo je bila v URSZR organizirana stalna točka za stike oziroma delovna skupina, ki je pripravljala menjave moštva reševalnih enot (na približno šest dni) in skrbela za neprekinjene stike ter podporo slovenskim enotam v Srbiji in BiH. Poleg usklajevanja napotitve s pristojnimi organi v Sloveniji in prizadetih državah ter s slovenskimi diplomatskimi predstavništvi v obeh državah je URSZR pripravljala dnevna poročila, ustrezno obveščala strokovno in splošno javnost v Sloveniji ter skrbela za redne stike s Centrom za usklajevanje nujnega odziva v Bruslju. Pri podpori ter usklajevanju aktivnosti je sodelovalo 15 uslužbencev URSZR.

Medobčinska reševalna pomoč

Poleg pomoči, ki jo je ponudila Republika Slovenija na podlagi sklepov Vlade RS, je bila aktivna tudi medobčinska reševalna pomoč. Tako je MO Celje v pobrateno občino Doboj kot pomoč poslala (20.–24. 5.) 17 gasilcev z visoko zmogljivo črpalko, MO Ljubljana je občini Bijeljina ponudila (28. 5.–1. 6.) pomoč z 58 reševalci, 25 črpalkami različnih zmogljivosti ter vozili VO-KA za čiščenje fekalij, Občina Škofja Loka pa je v občino Bjeljina napotila (25.–30. 5.) 18 gasilcev s tremi črpalkami. Občina Radovljica je v pobrateno občino Svilajnac napotila (23.–27. 5.) 13 gasilcev z 12 črpalkami, TE Trbovlje pa v TE Nikole Tesle v Obrenovac pet oseb z dvema črpalkama.

Humanitarna in druga pomoč

BiH je prek mehanizma EU za civilno zaščito zaprosila tudi za pomoč pri oceni posledic poplav in pripravi poročila za sanacijo. Slovenija je v mednarodno ekipo

predlagala Jožeta Papeža, tehničnega strokovnjaka za urejanje voda. Po uspešnem izboru je od 28. maja do 14. junija sodeloval v mednarodni skupini, ki so jo sestavljali strokovnjaki z različnih področij (komunala, odpadki, infrastruktura, vode idr.) iz Evropske unije, Združenih narodov in Svetovne banke. Strokovna skupina je v sodelovanju s predstavniki lokalnih in državnih oblasti po metodologiji Združenih narodov in Svetovne banke pripravila oceno posledic poplav ter priporočila za sanacijo. V podskupini za področje urejanja voda in hudournikov po poplavah so delovali štirje strokovnjaki, ki so po mednarodni metodologiji pripravili oceno posledic in priporočila za sanacijo na ožjem strokovnem področju. Ključno vlogo v tej skupini je imel slovenski strokovnjak, predvsem zaradi svojega strokovnega znanja, pa tudi poznavanja regije in jezika ter že vzpostavljenega sodelovanja in stikov s strokovnjaki in pristojnimi v BiH.

Slovenija se je odzvala tudi prošnji Združenja supervizorjev BiH in od 7. do 11. julija 2014 v BiH napotila dva psihologa, pripadnika civilne zaščite. Slovenska strokovnjaka sta sodelovala na strokovnem srečanju in pripravila predavanja za okoli 100 socialnih delavcev iz BiH, katerih naloga je bila poskrbeti za ustrezno pomoč prebivalcem po travmatskih izkušnjah v poplavah.

Med poplavami je bila v Sloveniji tudi velika humanitarna akcija zbiranja pomoči za prizadete. V organizaciji Ministrstva za obrambo, URSZR ter Slovenske vojske je bilo v BiH v petih konvojih prepeljanih 28 tovornjakov ter v Srbijo 30 tovornjakov materialne pomoči, ki so jo zbrale humanitarne organizacije.

Sklepne misli

Mednarodni reševalni intervenciji v Srbiji in BiH sta bili do zdaj največji takšni operaciji na območju Evrope in velika preizkušnja za vse države in enote, ki so pomagale. Predvsem je bila mednarodna intervencija velika preizkušnja za obe prizadeti državi, ki sta sprejeli pomoč, saj je bilo treba po postopkih podpore države gostiteljice vse reševalne enote ustrezno usmerjati, nadzirati ter jih logistično podpirati. Nastale razmere so ne nazadnje pomenile tudi veliko preizkušnjo za mehanizem EU za civilno zaščito, predvsem za njegov Center za usklajevanje nujnega odziva v Bruslju, katerega naloga je prispevati k večji usklajenosti mednarodne pomoči med državo prejemnico in državami, ki dajejo pomoč.

Za Slovenijo je bila intervencija velika izkušnja in doslej največja reševalna intervencija v tujini. Bili smo med prvimi, ki so ponudili pomoč, kar je bilo v obeh prizadetih državah večkrat pozitivno izpostavljeno. Postopek napotitve slovenskih reševalnih enot na mednarodno reševalno intervencijo je sicer predpisan, a je obseg nesreče in potreb daleč presegal zmogljivosti, ki so v Sloveniji predhodno organizirane in usposobljene za napotitev v tujino. Najpomembnejša izkušnja Slovenije in prav

tako obeh prizadetih držav je pomembnost enotnega nadzora oziroma usklajevanja vse reševalne pomoči, ki jo država ponudi. Tako v Srbiji kot v BiH so imeli težave pri nadzoru prihoda in usklajevanju dela nekaterih tujih reševalnih enot, ki so prišle na poplavljen območja mimo uveljavljenih postopkov za mednarodno pomoč in mimo vednosti nacionalnih točk za stike v državi prejemnici in državi pošiljateljici. Enotna in stalna točka za stike v Sloveniji je pomembna tudi za dodatno pomoč slovenskim enotam na terenu ter za usklajevanje s pristojnimi organi v državi prejemnici.

Postopki, ki so v okviru Državne enote za hitre reševalne intervencije sicer predpisani za dajanje pomoči v manjšem obsegu, so se pokazali kot ustrezni, predvsem pri pripravi načrta intervencije in enotnih obrazcev članstva ter opreme, pri imenovanju začasne sestave enote z vključenimi komponentami vodstva, logistike in medicinske podpore ter postopkov v sprejemnem (Reception/Departure Centre – RDC) in operativnem centru (On-site Operations Coordination Centre – OSOCC) po smernicah INSARAG. Velika preizkušnja sistema je bila prav v pridobivanju novih članov za menjavo ekip, ustrezno usposobljenih in s poznavanjem vseh nevarnosti ob poplavah, z opravljenim zdravstvenim pregledom, cepljenji ter z vsemi drugimi nujnimi podatki. Dodatna izkušnja ob tem je, da je treba za mednarodno intervencijo dodatno usposobiti in vnaprej organizirati tudi enote za prečrpavanje vode ter reševalce na vodi. Predhodne priprave so namenjene imenovanju vseh morebitnih članov enot, medsebojnemu poznavanju članov ter poznavanju vseh postopkov in nevarnosti ob intervenciji.

Slovenija je prek mehanizma EU za civilno zaščito s svojim strokovnjakom sodelovala v mednarodni skupini za pripravo poročila po poplavah, ki je vsebovalo oceno posledic nesreče in predloge dolgoročne sanacije. Kot strokovnjak na področju urejanja voda in poznavalec regije ter tudi zaradi znanja bosanskega jezika je bistveno pripomogel k učinkoviti izvedbi naloge. Poročilo je bilo podlaga za donatorsko konferenco za pomoč Srbiji in BiH 16. julija 2014. Pobudnica in soorganizatorica konference je bila skupaj z Evropsko komisijo in Francijo tudi Slovenija, ki je tako prispevala svoj delež k prizadevanjem za dolgoročno obnovo prizadetega območja. V prihodnje pa mora Slovenija ob nesreči v regiji predlagati strokovnjake tudi v enoto EU za usklajevanje mednarodne pomoči v okviru evropskega mehanizma za civilno zaščito, saj lahko zaradi poznavanja sistemov zaščite in reševanja v regiji ter dolgoletnega dobrega sodelovanja z državami Zahodnega Balkana bistveno prispevajo k učinkovitosti izvedbe nalog.

Pri mednarodnih reševalnih intervencijah je pomembna stalna točka za stike v domovini, ki daje vso potrebno podporo enotam v tujini, usklajuje in opravlja rotacije, je v stiku s Centrom za usklajevanje nujnega odziva v Bruslju ter skrbi za ustrezno poročanje pošiljateljem pomoči in obveščanje javnosti.

Ugotovitve analize intervencije v BiH in Srbiji so poudarile hitrost, učinkovitost in profesionalnost pomoči, ki jo je Slovenija napolnila na območje nesreče. Naš prispevek je bil dobro sprejet med prizadetimi prebivalci in poudarjen tako v analizi intervencije v okviru mehanizma EU za civilno zaščito kot tudi v komunikacijah na ravni Ministrstva za zunanje zadeve. Zahvalo in priznanje za nesebično pomoč vsem slovenskim reševalnim enotam ter vsem, ki so podpirali njihovo delo iz Slovenije, sta na sklepnih analizah izrazila veleposlanika Republike Srbije in BiH ter tedanja predsednica vlade in minister za obrambo, ki sta zagotovila vso nadaljnjo podporo pri razvoju slovenskih zmogljivosti za pomoč ob večjih nesrečah v tujini.

Vsi slovenski reševalci so na intervenciji pokazali veliko stopnjo usposobljenosti, zavzetosti in profesionalnosti, prav tako se je ves sistem zaščite in reševanje pokazal v najboljši luči. Ob neposredni pomoči prizadetim je to dejanje solidarnosti okrepilo tudi prijateljske odnose z obema državama.

Izkušnje mednarodne reševalne intervencije in slovenske pomoči prizadetima državama se prenašajo tudi v obliki delavnice, ki jo izvaja Izobraževalni center za zaščito in reševanje na Igu. S tem se izkušnje širijo med druge morebitne izvajalce mednarodne reševalne pomoči, hkrati pa se krepi ves sistem pripravljenosti za odziv na večje nesreče v tujini.

Viri in literatura

1. Reševalna in druga pomoč Bosni in Hercegovini in Srbiji ob poplavih maja 2014 (poročilo URSZR, 4. 7. 2014).
2. Reliefweb: Balkan, Floods – may 2014, <http://reliefweb.int/disaster/ff-2014-000059-srb>.
3. Statistical Significance of the Rainfall Intensity That Caused the May 2014 Flood in Serbia, http://www.wrmjournal.com/index.php?option=com_content&view=article&id=226%3Astatistical-significance-of-the-rainfall-intensity-that-caused-the-may-2014-flood-in-serbia&catid=51%3Aano-15&Itemid=237.
4. Floods 2014 Serbia, UN Office in Serbia, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/floods/20140715-serbia-rna-report.pdf.
5. Torkar, D., 2007 Smernice INSARAG za pripravo in izvedbo mednarodnih reševalnih dejavnosti kot ključni element mehanizma Združenih narodov za pomoč ob nesrečah. Ujma 21, 196–206.